

Filmoteka Szkolna

Bez komentarza?

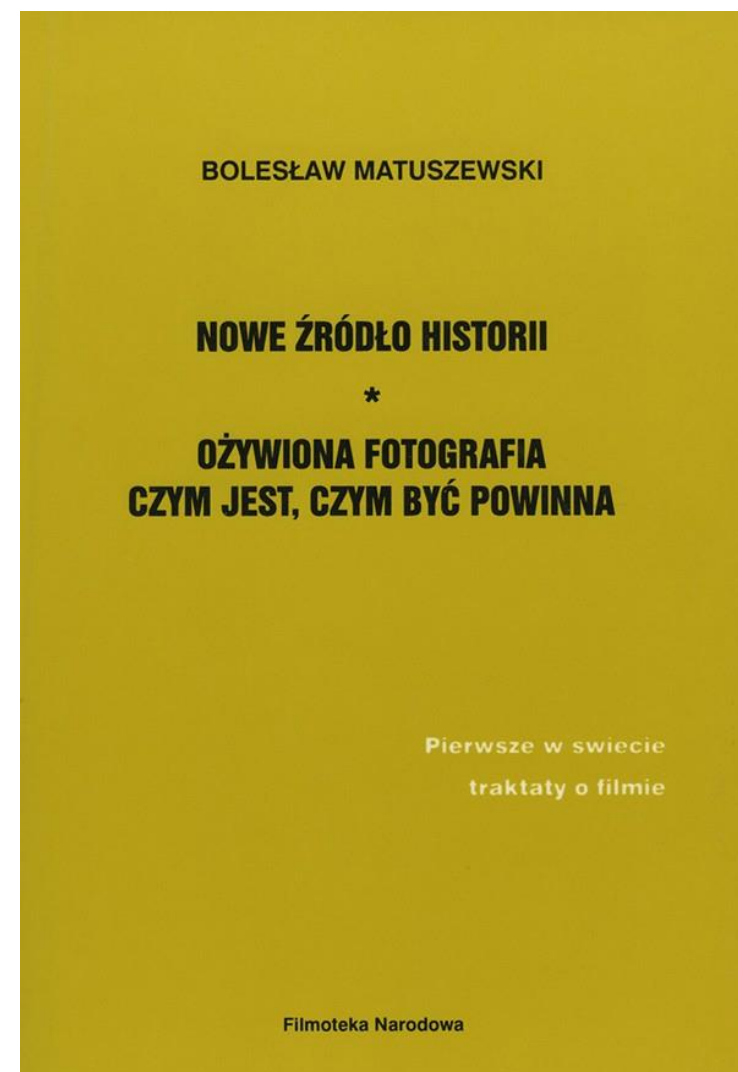
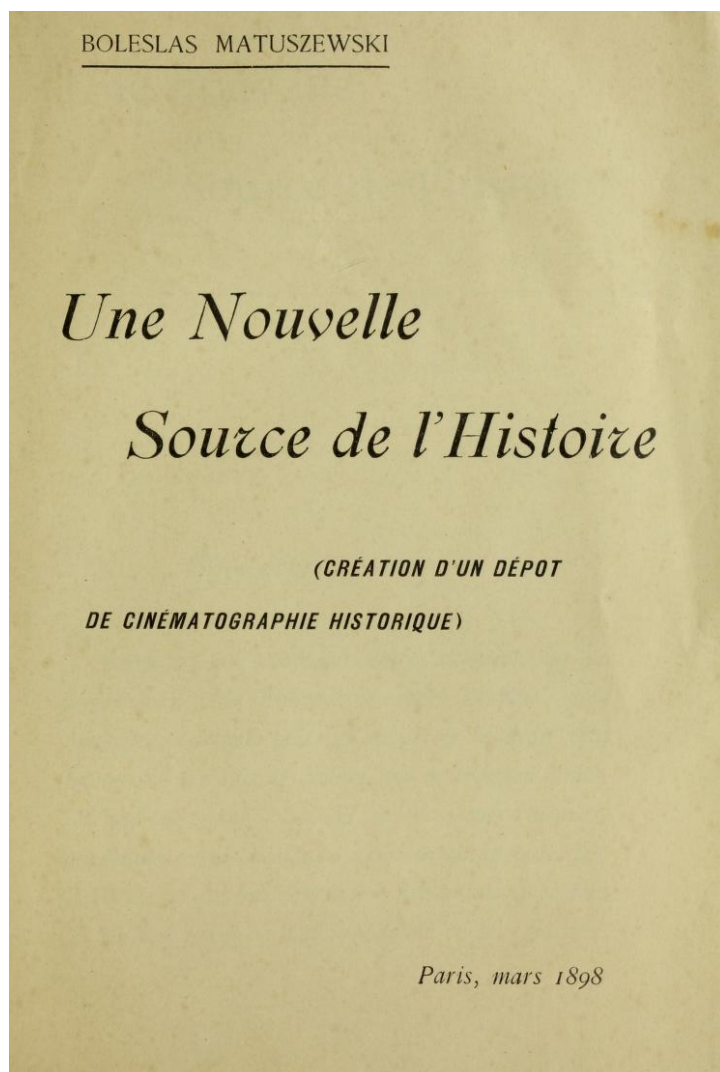
dr hab. prof. UŁ Piotr Sitarski

Organizatorzy:

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Film jako rejestracja materialnej rzeczywistości

Odkrycie filmu dokumentalnego

Creative treatment of actuality (twórcza interpretacja rzeczywistości)

John Grierson, *The Documentary Producer*, „Cinema Quarterly” 1933, 2:1, s. 7–9.

Definicja filmu dokumentalnego

Film dokumentalny jest to taki autonomiczny, istniejący jako osobna całość przekaz audiowizualny, który prezentuje wycinek świata kompletnego, w którym znaczenia nominalne są tożsame ze źródłowymi, w którym istnieje dystans czasowy pomiędzy momentem rejestracji a momentem odbioru, gdzie zostaje zachowana indeksalna wierność odtworzenia czasu i przestrzeni w ramach ujęcia, **w którym realizatorzy nie ingerują w rzeczywistość przed kamerą albo ingerują i fakt tej ingerencji czynią elementem strukturalnym filmu, albo też ingerują w tym celu, aby przywrócić taki stan tej rzeczywistości, jaki istniał przed pojawieniem się ekipy filmowej, lub też aby wyzwolić prawdę zachowań osób filmowanych**, który naśladuje w swojej strukturze konwencjonalne sposoby właściwego człowiekowi porządkowania rzeczywistości, w którym funkcja autoteliczna względem warsztatu lub tworzywa filmowego, o ile istnieje, nie może przytłumić i zdominować funkcji przedmiotowej.

Typy filmu dokumentalnego według Billa Nicholasa

- Objśniający (obecność komentatora-objśniacza)
- Uczestniczący (twórcy jako uczestnicy filmowanych zdarzeń)
- Obserwacyjny („mucha na ścianie”, niewidoczna rejestracja)
- Poetycki,
- Refleksywny,
- Performatywny.

Bill Nichols, *Typy filmu dokumentalnego*, w: *Metody dokumentalne w filmie*, red. D. Rode i M. Pieńkowski, Wydawnictwo Biblioteki PWSFTviT, Łódź 2013.

Historia polskiego dokumentu

Socrealizm – tryb objaśniający (perswazja)

Kazimierz Karabasz (*Muzykanci*, 1960) – tryb obserwacji

Grupa krakowska: Tomasz Zygadło, Krzysztof Kieślowski,
Grzegorz Królikiewicz

Egzamin dojrzałości, Marcel Łoziński, 1979

Realizacja: Marcel Łoziński

Zdjęcia: Jacek Petrycki, Witold Stok

Styl dokumentalny

- Taśma czarno-biała
- Naturalne oświetlenie
- Chaotyczna kompozycja kadru
- Mała głębia ostrości

Styl dokumentalny

Ingerencja twórców

Komentarz?

A series of vertical bars in light blue, orange, yellow, cyan, dark grey, and dark red are positioned on the right side of the slide.

Defilada, Andrzej Fidyk, 1989

- Film zrealizowany na 40 lecie powstania KRLD
- Nagrody na festiwalach europejskich
- Uznanie u władz koreańskich (początkowo)

Etyka dokumentalisty

Defilada (1989) a Historie z Yodok (2008)

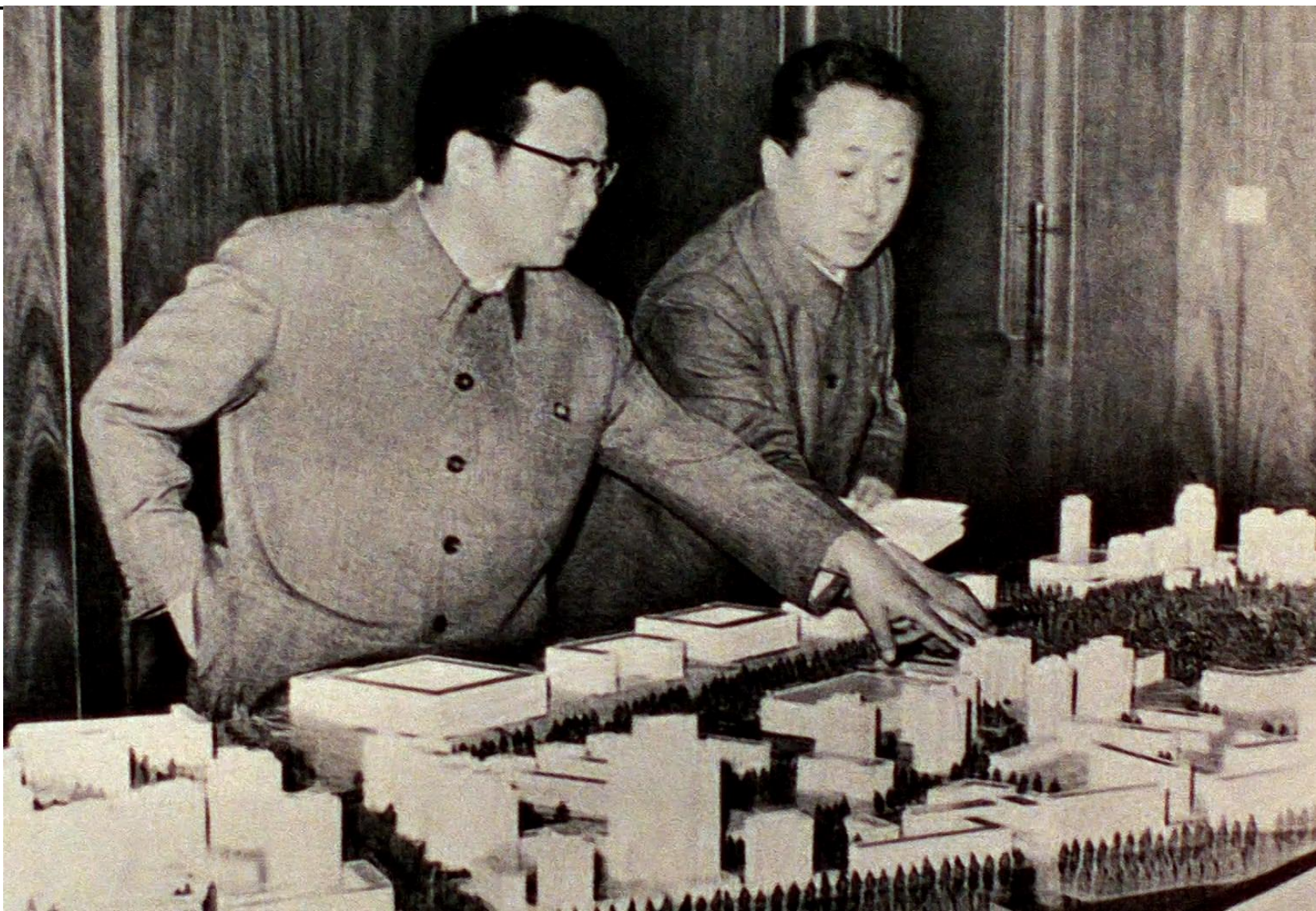
Metoda obserwacji – kamera jako widz

Metoda obserwacji – kamera jako „mucha na ścianie”

Autotematyzm

Nawiązania

Tryumf woli, Leni Riefenstahl, 1935

Defilada, Andrzej Fidyk, 1989

Hiperbola

Printed in the Democratic People's Republic of Korea

No. 391599

Komentarz? Montaż i kadrowanie

Pytania i problemy

- Z jakimi formami filmu dokumentalnego masz najczęściej kontakt? (chodzi przede wszystkim o nowe zjawiska telewizyjne i internetowe: kanały edukacyjne, przyrodnicze itd..)
- Na ile film jest rzeczywiście wiarygodnym źródłem wiedzy o rzeczywistości? (oprócz nowych problemów, związanych z manipulacją obrazu, także dawne: wyrywkowość rejestracji, ograniczoność punktu widzenia)
- Jakie problemy etyczne może nieść ze sobą film dokumentalny?
- Czym jest ironia i dlaczego Czesław Miłosz nazywa ją „chlubą niewolnych”? (W wierszu *Nie tak*)
- Czy bohaterowie obu filmów wiedzą, że żyją w społeczeństwach totalitarnych? Czy wiedzą, że są zniewoleni?
- Porozmawiaj ze swoimi dziadkami, którzy chodzili do szkoły w okresie PRL. Czy i jak wspominają odbywającą się tam indoktrynację?
- W jaki sposób język, którego używamy, wpływa na postrzeganie przez nas rzeczywistości? W jakich przypadkach jest nowomową formatującą myślenie, a w jakich – może nieść wyzwolenie z ram? (nie tylko politycznych) Do czego może służyć poezja?
- Wyjaśnij pojęcia „nowomowa” i „dwójmyślenie”. Kto jest ich autorem i z jakiego utworu pochodzą? Jaki ustrój krytykuje autor tego utworu?

źródła ilustracji:

na prawach cytatu wykorzystano fragmenty filmów:

- ❏ „*Egzamin dojrzałości*”, scenariusz i reżyseria: Marcel Łoziński, zdjęcia: Jacek Petrycki, Witold Stok, rok produkcji 1979, materiały WFDiF
- ❏ „*Defilada*”, scenariusz i reżyseria: Andrzej Fidyk, zdjęcia: Krzysztof Kalukin, Mikołaj Nesterowicz, rok produkcji 1989, materiały Filmoteki Szkolnej, film dostępny na platformie <https://cyfrowa.tvp.pl/>

a także kadr z filmu:

- ❏ „*Tryumf woli*”, reżyseria: Leni Riefenstahl, scenariusz: Leni Riefenstahl, Walter Ruttmann, rok produkcji 1935, Reichsparteitagfilm der L. R. Studio-Film (Berlin), prawa do filmu: Bundesarchiv, Abteilung Filmarchiv, Berlin, Niemcy

Dziękuję za uwagę

